

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Навчально-науковий інститут Комп'ютерних інформаційних технологій
Кафедра комп'ютерних мультимедійних технологій

ЗАТВЕРДЖЕНО
В. о. ректора

«16» 03 2018 р.

Система менеджменту якості

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
„Історія видавничої справи”

Галузь знань: 18 „Виробництво та технології”
Спеціальність: 186 „Видавництво та поліграфія”
Спеціалізація: Технології електронних мультимедійних видань

Курс – 2

Семестр – 3

Аудиторні заняття – 68
Самостійна робота – 82

Диференційований залік – 3 семестр

Усього (годин/кредитів ECTS) – 150/5

Індекс № НБ - 4 - 186 / 16 – 3.4

СМЯ НАУ НІ 09.01.07-01-2018

Навчальну програму дисципліни „Історія видавничої справи” розроблено на основі освітньо-професійної програми та навчального плану № НБ - 4 - 186/16 підготовки фахівців освітнього ступеня „Бакалавр” за спеціальністю 186 „Видавництво та поліграфія”, спеціалізацією „Технології електронних мультимедійних видань” та відповідних нормативних документів.

Навчальну програму розробив
професор кафедри комп’ютерних
мультимедійних технологій _____

С. Лобода

асистент кафедри комп’ютерних
мультимедійних технологій _____

А. Кириленко

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри за спеціальністю 186 „Видавництво та поліграфія”, спеціалізацією „Технології електронних мультимедійних видань” – кафедри комп’ютерних мультимедійних технологій, протокол № 9 від « 13 » 02 2018 р.

Завідувач кафедри _____

С. Лобода

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради навчально-наукового інституту Комп’ютерних інформаційних технологій, протокол № 6 від « 14 » 02 2018 р.

Голова НМРР _____

Б. Масловський

УЗГОДЖЕНО
Директор ІННІКІТ

" 21 " 02 2018 р.

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма навчальної дисципліни „Історія видавничої справи” розроблена на основі „Методичних вказівок до розроблення та оформлення навчальної та робочої навчальної програм дисциплін”, введених в дію розпорядженням від 16.06.2015р. №37/роз .

Навчальна дисципліна „Історія видавничої справи” є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в галузі видавничо-поліграфічної справи.

Мета курсу – охарактеризувати основні етапи розвитку видавничої справи і редагування у світі й в Україні.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- простежити суспільно-політичні передумови та історичні витoki попередників сучасних видань в світі та Україні;
- охарактеризувати етапи виникнення писемності у світі і в Україні, первинний видавничий матеріал, форми книги;
- висвітлити основні етапи становлення та розвитку друкарства в світі та Україні;
 - проаналізувати концепції виникнення друкарства в Україні;
 - дослідити не лише саму друкарську справу та інші видавничі процеси, а й суспільно-політичні обставини, в яких вони розвивалися;
 - показати спадкоємність традицій від осередків рукописної книги доби Київської Русі до редакційно-видавничих центрів кінця XVI – XVIII ст. і перших українських видавництв;
 - увиразнити роль друкарства як чинника кардинальних змін в організації редакційно-видавничої справи;
 - з'ясувати технологічні особливості книговидавання від ручного друкарського верстату до сучасних методів друку;
 - висвітлити обставини побутування випущених у різні історичні епохи знакових за змістом і оформленням видань, їх вплив не лише на окремих особистостей, й на суспільні процеси, що відбувалися під впливом такого побутування в конкретну історичну епоху.
 - визначити здобутки книговидавання незалежної України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- основні історичні етапи та провідні осередки розвитку рукописного книготворення в світі і Україні;
- основні історичні етапи та провідні осередки розвитку друкарства в світі та Україні;
- визначні пам'ятки світової і української видавничої справи – рукописні та друковані книги, що найбільше вплинули на суспільну свідомість та цивілізаційний поступ людства;
- основні віхи та особливості діяльності визначних редакторів, друкарів, видавців;

- проблемно-тематичний репертуар книговидання, що найбільше був витребуваним серед читачів у різні історичні епохи;
- особливості матеріальної конструкції та змістової частини видань у ретроспективі;
- фундаментальні дослідження з історії видавничої справи зарубіжних та українських дослідників;

Вміти:

- оперувати поняттями та термінами з історії видавничої справи у майбутній професійній діяльності;
- використовувати досвід кращих попередників фаху в структуруванні та редагуванні сучасних видань;
- втілювати нереалізовані творчі напрацювання попередників у своїх реальних видавничих програмах;
- узагальнювати й оприлюднювати в своїй публікаторській діяльності найцікавіші пізнавальні й повчальні факти з історії видавничої справи;
- самостійно й результативно проводити бібліографічний пошук необхідних видань в бібліотечній та електронній базах даних.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з двох навчальних модулів, а саме:

- навчального модуля №1 „**Витоки та розвиток книгописання в давній Україні**”,
- навчального модуля №2 „**Розвиток видавничої справи в ХІХ – на початку ХХІ ст.**”;

кожен з яких є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Навчальна дисципліна „Історія видавничої справи” є базою для подальшого вивчення таких дисциплін, як „Стандартизація та управління якістю”, „Видавнича справа і технічне редагування”, „Типографіка”.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Модуль №1 „Витоки та розвиток книгописання в давній Україні”.

Тема 2.1.1. Соціально-історичні передумови виникнення рукописання і книготворення в світі.

Передумови виникнення письма і алфавіту в кожного народу. Соціальна, інформаційна та пізнавальна функція перших рукописних текстів. Первинні матеріали, на яких творилися тексти (камінь, глина, піраміди, дерев'яні дощечки, бамбукліві пластини, шовк, папірус).

Тема 2.1.2. Провідні світові осередки рукописання. вплив перших рукописних книг на суспільну свідомість.

Свята земля. Ассирія. Китай. Греція. Спалення книг світського характеру як прояви боротьби влади з інакодумством. Як Гус як символ інакодумства.

Тема 2.1.3. Рукописне книготворення в Україні. Витоки.

Протоукраїнський архів «Камяна могила». Велесова книга – найдавніша рукописна пам'ятка української культури. Реймська Євангелія

Тема 2.1.4. Давньоукраїнські рукописні шедеври.

Остромирова Євангелія, Ізборник Святослава, Псалтир Київський, Пересопницька Євангелія, Граматика І. Ужевича, Києво-Печерський патерик, Літопис Самійла Величка.

Тема 2.1.5. Історичні витoki рукописної книги в світі.

Попередники сучасної книги. Виникнення письма й алфавіту як предтеча книгописання. Первинний “книжковий” матеріал. Форми книги.

Ранні осередки рукописної книги на Близькому Сході, в Азії та Європі. Глиняні книги Ассирії. Єгипет. Форми китайської рукописної книги. Індія. Єврейські рукописні книги. Греція і Рим. Роль рукописної книги в суспільному поступі. Причини поширення рукописання. Становлення книгозбірень. Книга в долях Горация та Овідія. Вимоги давньоєврейських талмудистів до переписувачів книг.

Тема 2.1.6. Українська рукописна книга Дохристиянської доби (середина IX – середина X ст. до н. е.)

Обставини і причини недослідженості проблеми. Безповоротні втрати стародавніх пам'яток. Вивезення книг за межі України. Книги як політичні заручники в “українському питанні”. Перші спроби перегляду усталеної періодизації.

Періодизація становлення та розвитку давньоукраїнської рукописної справи. Необхідність перегляду усталених стереотипів на державному та науковому рівнях

Книжкова справа в Україні перед прийняттям християнства. Писемні тексти архіву “Кам’яна Могила”. Велесова книга. “Руське” письмо і “руські” переклади IX століття. Літопис Аскольда.

Тема 2.1.7. Книгописання в Давньоукраїнській державі після прийняття християнства.

Провідні осередки рукописної справи. Десятинна церква у Києві. Софійський собор у Києві. Києво-Печерська лавра. Чернігівська земля. Галичина і Волинь. Карпатська Русь.

Творці й переписувачі книг як перші автори, перекладачі, редактори і видавці. Світські каліграфи. Осередки при монастирях. Удосконалення текстів наступними переписувачами.

Книжкові шедеври XI-XVI століть. Остромирова Євангелія. Реймська Євангелія. Пересопницька Євангелія.

Тема 2.1.8. Книжники Києво-Печерського монастиря другої половини XI ст. – 1240 р.

Соціальне походження киево-печерських книгарів. Освітній рівень. Становище в монастирі. Участь в створенні рукописних книг.

2.2. Модуль №2 „Розвиток видавничої справи в XIX – на початку XXI ст.”.

Тема 2.2.1. Давньоукраїнські рукописні шедеври. соціально-політичні передумови виникнення друкарства у світі.

Київський Псалтир XII століття. Пересопницьке Євангелія.

Передумови запровадження у видавничу практику рухомих літер. Печатки і штампи як предтечі друкарства. Метод набиття візерунків на тканині. Ксилографічний метод множення текстів та ілюстрацій на папері. Перші спроби створення рухомих літер.

Доля друкарського винаходу. Лаврін Костер та Йоган Гутенберг. Йоган Гутенберг: життя. Йоган Гутенберг: друки. Ствердження друкарства в Європі і світі як чинник кардинальних змін в організації редакційно-видавничої справи.

Поширення друкарства в Європі. Відмінності технології друкарства на Заході і Сході. Противники друкарства. Значення друкарства: редакційно-видавничий аспект.

Тема 2.2.2. Зародження та етапи поширення друкарства в Україні.

Процес поширення друкарства серед слов'янських народів. Місце України в цьому процесі. Перша українська друкарня у Львові 1460 року. Перший український друкар Степан Дропан: міфи, легенди і архівні.

Тема 2.2.3.-2.2.4. Книгописання в Україні в помонгольську добу.

Поновлення книгописання в Україні в помонгольську добу. Лаврські рукописні книги. Києво-Печерський патерик. Відомі книжники помонгольської доби. Збережені рукописні книги. Пересопницька Євангелія.

Тема 2.2.5. Видання в Україні книг святого письма: долі перекладів і видавців. Ретроспектива.

Біблійні книги серед народів світу. Біблія як предмет книгознавчого аналізу. Біблійний текст як основа розвитку мови кожного народу. Ранні спроби перекладів і видань Біблій на українських землях. Острозька Біблія. Руські письмена в Херсонесі IX століття. Проект князя Костянтина Острозького. Збирання різномовних рукописів та перекладачів. Московське перевидання українського книжкового шедеву. Доля острозьких Біблій

Видання книг літературною мовою: долі перекладів і перекладачів та редакторів. Переклад Пилипа Морачевського. Спроби Маркіяна Шашкевича та Володимира Александрова. Переклад Пантелеймона Куліша. Переклад Івана Огієнка. Загроза знищення Огієнкового рукопису. Видання української Біблії лондонськими друкарями. Інші переклади й видання.

Тема 2.2.6. Цензура видавничої справи як чинник заборони українського друкованого слова.

Причини виникнення цензури в Росії і специфіка її застосування до українського друку. Принципові відмінності в умовах розвитку раннього друкарства в Україні і Росії. Початок цензури українських друків. Посилення каральних функцій цензури. Специфіка застосування цензурного законодавства до українського друку. Українські видання до викриття Кирило-Мефодіївського братства. Цензурний терор після "справи братчиків". Справа Каленика Шейковського. Українські граматики – російським алфавітом.

Основні антиукраїнські цензурні циркуляри та їх вплив на друкарство. Валуєвський циркуляр 1863 року. Емський указ 1876 року. Цензура після Емського указу. Революція 1905 року і спроба скасування цензури українського

друку. Царський маніфест від 17 жовтня 1905 року. Видавничий рух в умовах дії Валуєвського і Емського указів.

Тема 2.2.7. Видавнича діяльність Києво-Печерської лаври у ХУІ-ХУІІІ ст.

Видавнича діяльність Києво-Печерської лаври. Спустошуючий слід лихоліть. Заснування друкарні: перекази, документальні свідчення. Єлисей Плетенецький. Папір і папірні для друкарні.

Перші друки. Поширення лаврських видань. Руйнування справи печерських друкарів.

Початок книгодрукування в Лаврі. Загальні умови, характер і особливості печерського книговидання. Лавра і книгообмін українських земель. Форми та значення поширення лаврських друків у Росії. Вплив печерських видань на культуру народів Європи.

Тема 2.2.8. Українські друкарі та їх роль у ствердженні національної школи редагування і видавничої справи (XV-XVII століття).

Походження й освітній рівень друкарів. Тематичний репертуар стародруків.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

3.1. Основні рекомендовані джерела

3.1.1 Видавнича справа та редагування в Україні: постаті і джерела (XIX-перша третина XX століття): навчальний посібник/ Зелінська Н.В., ред. – Львів: Світ, 2003. – 612 с.

3.1.2 Видавнича справа та редагування в Україні : постаті і джерела (XIX – перша третина XX ст.) : навч. посібник / за ред. Н. Зелінської. – Львів : Світ, 2003. – 612 с.

3.1.3 Ісаєвич Я. Д. Першодруки Івана Федорова і виникнення друкарства на Україні. – Львів : Вища школа; Вид-во при Львів. ун-ті, 1983. – 155 с.

3.1.4 Ісаєвич Я. Д. Українське книговидання : витоки, розвиток, проблеми. – Львів : Ін-т українознавства, 2002. – 520 с.

3.1.5 Стандарты по библиографии, библиотечному и издательскому делу: справочник, документы, практика применения/ Данилкина Анастасия, сост. – Москва: Либерея-Библинформ, 2009. – 592 с.– (Библиотекарь и время. XXI век).

3.1.6 Старовойт Світлана Володимирівна. Видавнича діяльність Національної академії наук України: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук: 07.00.08/ Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. – Київ, 2003. – 20 с.

3.1.7 Тимошик Микола Степанович. Її величність - книга. Історія видавничої справи Київського університету 1834-1999: монографія. – Київ: Наша культура і наука, 1999. – 308 с.

3.2. Додаткові рекомендовані джерела

3.2.1 Баренбаум Иосиф Евсеевич. Книжный Петербург. – Москва: Книга, 1980. – 255 с.

3.2.2 Белов Сергей Владимирович. Книгоиздатели Сабашниковы. – Москва: Московский рабочий, 1974. – 176 с.

3.2.3 Есин Борис Иванович. Русская газета и газетное дело в России: задачи и теоретико-методологические принципы изучения. – Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1981. – 132 с.

3.2.4 Исторический сборник вольной русской типографии в Лондоне А. И. Герцена и Н. П. Огарева: книжки первая, вторая 1859, 1861/ АН СССР; Ин-т истории СССР – факсимильное изд. – Москва: Наука, 1971. – Кн. 2: 1861. – 334 с.

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				